

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ: Κεφ. Γ. Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ ΤΟΥ ΟΘΩΝΑ

Ερωτήσεις

1. Ποια μέτρα έλαβε το κράτος για την αποκατάσταση των προσφύγων κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα (1833-1862);
2. Πώς αποκαταστάθηκαν οι Χίοι και οι Ψαριανοί πρόσφυγες κατά την περίοδο 1835-1836;
3. Πώς αποκαταστάθηκαν οι Μακεδόνες, οι Σουλιώτες και οι Ηπειρώτες πρόσφυγες κατά την περίοδο 1835-1838;
4. Πότε υπέβαλαν οι Κάσιοι πρόσφυγες αίτημα ίδρυσης συνοικισμού;
5. Ποιοι άλλοι συνοικισμοί ιδρύθηκαν κατά την περίοδο 1835-1838;
6. Ποια ήταν τα αίτια αντίδρασης των αυτοχθόνων κατοίκων απέναντι στους πρόσφυγες κατά την Οθωνική περίοδο (1833-1862);
7. Πώς εξελίχθηκε η συζήτηση για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη τον Ιανουάριο του 1844;
8. Πώς ρυθμίστηκε το θέμα της στελέχωσης του δημοσίου κατά το 1844;
9. Πώς επιλύθηκε το θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών (αυτοχθόνων – ετεροχθόνων) κατά το 1844;
10. Ποιες διαστάσεις είχε το πρόβλημα της διαμάχης αυτοχθόνων – ετεροχθόνων) κατά το 1844 και ποια η σημασία του για το νεοσύστατο ελληνικό κράτος;

Άσκηση Σωστού – Λάθους

1. Κατά την περίοδο της μοναρχίας του Όθωνα το κράτος δεν ασχολήθηκε σοβαρά με το θέμα της αποκαταστάσεως των προσφύγων.
2. Η κυβέρνηση για να διατηρήσει την εθνική συνοχή προέβλεψε την ίδρυση νέων προσφυγικών συνοικισμών.
3. Στο αίτημα των Ψαριανών ανταποκρίθηκε η κυβέρνηση το 1836 για εγκατάσταση στον Πειραιά.
4. Το 1842 οι Ηπειρώτες ίδρυσαν συνοικισμό στη Ναύπακτο και οι Σουλιώτες εγκαταστάθηκαν στην Κυλλήνη.
5. Οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού στοιχείου κατά τα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου έγιναν χωρίς προβλήματα και αντιδράσεις.
6. Η κύρια κρίση στο πρόβλημα συνύπαρξης αυτοχθόνων και ετεροχθόνων ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1844 με τη συζήτηση για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων.
7. Στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων – ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών.
8. Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων στην Εθνοσυνέλευση έδειξε τη βαθύτερη διάσταση που υπήρχε στην κοινωνία της εποχής.
9. Το ζήτημα για τη χωριστή κοινοβουλευτική αντιπροσώπευση των ετεροχθόνων προκάλεσε τις διαμαρτυρίες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.
10. Οι ομογενείς ετερόχθονες δεν υποχρεώθηκαν να αποδεχθούν τις ρυθμίσεις για τον αποκλεισμό από το δημόσιο.

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Αφού διαβάσετε τις παρακάτω προτάσεις και με βάση τις γνώσεις σας, να βάλετε σε κύκλο τον αριθμό των προτάσεων αυτών που υποδηλώνουν **αίτια της διαμάχης** μεταξύ **αυτοχθόνων** και **ετεροχθόνων**.

1. Παραγκωνίζονταν οι αγωνιστές από τις δημόσιες θέσεις, ενώ είχαν αγωνιστεί για την ελευθερία της χώρας.
2. Οι μορφωμένοι πρόσφυγες διακρίνονταν στην πολιτική ζωή.
3. Συζητιούνταν οι προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη.
4. Προτιμούνταν οι μορφωμένοι πρόσφυγες για να στελεχώσουν τη δημόσια διοίκηση.
5. Παραχωρήθηκαν εθνικά κτήματα και σε πρόσφυγες.
6. Συζητιόταν στην Εθνοσυνέλευση ποιος θα έχει το δικαίωμα να βάζει υποψηφιότητα στις εκλογές για να εκλεγεί βουλευτής.
7. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία αντιδρούσε στην ξεχωριστή κοινοβουλευτική αντιπροσώπευση των ετεροχθόνων.

Ερωτήσεις από ιστορικές πηγές

1^ο ερώτημα: Αφού διαβάσετε προσεκτικά τις παρακάτω παραθέματα και σε συνδυασμό με τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

α. Πώς εμφανίζεται στο πολιτικό πεδίο η κρίση αυτοχθόνων - ετεροχθόνων; **β.** Ποια τα επιχειρήματα κάθε πλευράς;

Παράθεμα 1^ο: Η κρίση στις σχέσεις αυτοχθόνων και ετεροχθόνων

Στα 1844 [...] για πρώτη φορά περιγράφονται με κάποια ακρίβεια τα διακυβευόμενα. Στο τρίτο άρθρο του Συντάγματος [...] επρόκειτο πάλι για τον καθορισμό των ιδιοτήτων του Έλληνα πολίτη, που όμως τώρα, στη συζήτηση, συγγεόταν με τον ορισμό των προσόντων του Έλληνα δημοσίου υπαλλήλου. Η σύγχυση υπαινίσσεται το κύριο πρακτικό όφελος που έμοιαζε να έχει για πολλούς ο τίτλος του πολίτη. Το θέμα ήταν να αποδειχθεί σε ποιους χρωστούσε το ελληνικό κράτος μια θέση στη δημοσιονομική παληλία.

Στη συζήτηση ο άξονας αναφοράς είναι κοινός για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη: είναι το 1821, που οι μεν ετεροχθονιστές εξαίρουν ως επανάσταση όλης της ελληνικής φυλής, απέναντι στην οποία η Ελλάδα έχει αναλάβει ορισμένες δεσμεύσεις. Ενώ οι αυτοχθονιστές επιμένουν στα πράγματα [...]. Γι' αυτούς δεν ενδιέφεραν οι αρχικές προθέσεις, αλλά το γεγονός ότι η επανάσταση εντοπίστηκε έτσι κι αλλιώς στον ελλαδικό χώρο, και συνεπώς η ίδια η ύπαρξη του κράτους οφειλόταν στις υπηρεσίες των κατοίκων αυτού του χώρου. Και ενώ οι πρώτοι είχαν την άνεση να κινηθούν στα λίγο ή πολύ γνωστά πλαίσια της επαναστατικής συνθηματολογίας, η επιχειρηματολογία των δευτέρων αποτελούσε ακριβώς παρέκκλιση από την αναδρομική αυτή ομοψυχία.

Έλλη Σκοπετέα, Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα, Αθήνα 1988, σσ. 51-52

Παράθεμα 2^ο: Το προνόμιο του δημοσίου υπαλλήλου

Η υπηρεσία στον κρατικό μηχανισμό ως πηγή πλουτισμού είχε σχέση όχι με τις γλίσχρες αποδοχές του κρατικού υπαλλήλου, αλλά με τη νόμιμη ή την παράνομη χρησιμοποίηση της κρατικής θέσεως για τον πλουτισμό του κατόχου. Η φοροδιαφυγή, η προτεραιότητα στην αγορά εθνικών γαιών και η εξασφάλιση άτοκων κρατικών δανείων [...] ήταν τα μέσα πλουτισμού που είχε στη διάθεσή του ο κρατικός υπάλληλος.

Νικηφόρος Διαμαντούρος, Η περίοδος της συνταγματικής μοναρχίας, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμ. ΙΓ', σσ. 110-11

2^ο ερώτημα: Αφού διαβάσετε προσεκτικά τις παρακάτω παραθέματα και σε συνδυασμό με τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα εξής ερωτήματα:

α. Ποια ήταν η αφορμή της διαμάχης αυτοχθόνων – ετεροχθόνων για το θέμα των όρων εκλογής βουλευτών και πού εστιάστηκε το πρόβλημα; **β.** Ποια λύση δόθηκε από την Εθνοσυνέλευση του 1843 – 1844 και πώς αντέδρασαν οι ετερόχθονες σ' αυτήν;

Παράθεμα 1^ο: Περιορίζεται η χωριστή εκπροσώπηση των ετεροχθόνων

Ἡ τῆς 3^{ης} Σεπτεμβρίου ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις ψηφίζει ὅτι εἰς τοὺς μεταναστεύσαντας δίδεται τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἔχωσιν εἰς τὴν Βουλὴν ἰδιαιτέρον ἀντιπρόσωπον, ὡς ἀκίς πραγματικῶς συνοικισθέντες ἀποτελέσωσι δῆμον, πόλιν ἢ ἐπαρχίαν χωριστὴν καὶ παρουσιάσωσι πληθυσμὸν ἴσον μὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐλαχίστου ὅρου, τὸν ὅποιον ὁ περὶ ἐκλογῆς νόμος θέλει προσδιορίσει διὰ τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς Βουλευτοῦ. Ἐν Ἀθήναις τὴν 3^{ην} Φεβρουαρίου 1844

Αἱ Ἀγορεύσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, 1843-1909, περ. Α', τόμ. Α', Ἀθῆναι 1963, σ. 99

Παράθεμα 2^ο: Οι αντιδράσεις των ετεροχθόνων

Οι ετερόχθονες μετανάστες, που με την απόφαση της Εθνοσυνέλευσης της 3^{ης} Φεβρουαρίου 1844 έχαναν το δικαίωμα της χωριστής αντιπροσώπευσής τους στην ελληνική βουλή, θα εκδηλώσουν με τρόπο θεαματικό τη δυσαρέσκειά τους, ἔτι τὴν Καθαρὰ Δευτέρα, ὅταν σε ἓνα λόφο πλησίον τοῦ Σταδίου εἶχε παρατεθεῖ γεῦμα στο βασιλεῖα ἐκ μέρους τοῦ στρατοῦ καὶ, σύμφωνα με τὸ ἔθιμο τῆς ἐποχῆς, πλήθη λαοῦ εἶχαν κατακλύσει τὴ γύρω ἀπὸ τὸν ἱλισσοῦ περιοχὴ καταναλώνοντας με διάθεση εὐθυμίας νησιώσιμα φαγητά, ἓνα ἀσυνήθιστο θέαμα ἐκίνησε τὴ γενικὴ προσοχή. Δυτικὰ τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἶχαν αναρτηθεῖ δύο μαύρες σημαίες που ἦταν περικυκλωμένες ἀπὸ ἀνθρώπους κατηφεῖς. Στις σημαίες αὐτές υπῆρχαν οἱ ἐξῆς ἐπιγραφές: Στὴν πρώτη «Οἱ ξενηλατοῦμενοι Μακεδόνες». Στὴ δεύτερη: «Οἱ ἀδικηθέντες Κρήτες κατὰ τὴν 3^{ην} Φεβρουαρίου 1844». Ἡ σημαία τῶν Κρητῶν ἀνέγραφε καὶ στίχους ἀπὸ τὸν ρλζ' ψαλμὸ: «Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθήσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών [...]. Πῶς ἄσωμεν τὴν ὁδὴν τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας...». Τὸ θέαμα προκάλεσε συγκίνηση στο λαό, σύμφωνα τουλάχιστο με τὰ γραφόμενα τῆς [εφημερίδας] Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ ἀστυνομία γιὰ νὰ προλάβει ἐνδεχόμενες ταραχές ἀφαίρεσε τὶς σημαίες. Πέρα ἀπὸ τὶς θορυβώδεις καὶ θεαματικὲς ἐκδηλώσεις [...] δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὲς πληροφορίες γιὰ τὴ στάση [...] τῶν ετεροχθόνων που ἐθίγονταν ἀπὸ τὶς ἀποφάσεις τῆς ἐθνοσυνέλευσης. Φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν ψήφισιν [...] δέχτηκαν ἀναγκαστικὰ αὐτὰ τὰ μέτρα, ἀφοῦ ἄλλωστε ἀπὸ τὴ φύσιν τοὺς δὲν ἐπηρέαζαν τὴν καθημερινὴ ζωὴ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοὺς – καὶ μόνον ἀπὸ ἠθικὴ πλευρὰ θὰ μποροῦσαν νὰ θεωρηθοῦν ὅτι τοὺς μειώνουν.

Ιωάννης Δημάκης, ὁ.π. σσ. 172-173